ACG 420 Heslo 2015

DON ÁNGEL FERNÁNDEZ ARTIME

JAKO DON BOSCO S MLADÝMI PRO MLADÉ

Strenna 2015

JAKO DON BOSCO S MLADÝMI PRO MLADÉ

Drazí bratři a sestry,

rád bych začal tento list, kterým chci komentovat a rozvinout téma Hesla na rok 2015, srdečným pozdravem všem bratřím salesiánům a sestrám salesiánkám, jimž je tento list tradičně věnován především, a pak zvláště hlavní představené Dcer Panny Marie Pomocnice.

Dedikaci tohoto listu bych rád doprovodil upřímným blahopřáním k Vánocům a k Novému roku. Obě tyto události jsou darem a milostí Páně. Blahopřání by mělo být, jak si přeji z celého srdce, skutečnou příležitostí k osobnímu pozdravu. Jelikož to nelze učinit se všemi, doufám, že alespoň toto písemné přání dorazí ke všem. Spolu s ním vám chci předat tento stručný komentář, v němž rozvinu ústřední téma Hesla na rok 2015.

1. KRÁSNÉ DUCHOVNÍ DĚDICTVÍ

Naši rodinnou tradici Hesla na rok považuji za *krásné duchovní dědictví*, které Donu Boskovi leželo vždy na srdci. První poselství, která byla psána na způsob Strenny,[1] jsou uchována v archivu a jsou datována rokem 1850. V *Životopisných pamětech*[2] čteme, že strategie, kterou užíval Don Bosco, bylo napsat jednou za čas lístek, který poslal tomu, komu chtěl něco poradit. Některé z těchto lístků se dochovaly a jde o velice osobní poselství, která povzbuzují k něčemu dobrému, nebo se vztahují k nápravě něčeho, co se nedaří. Kromě toho Don Bosco od prvních let oratoře předával na konci roku heslo všem, kdo byli vnímáni jako „jeho chlapci“, a pak některým dával zcela

[1] Výraz *strenna* pochází z antické latiny, která ho převzala z místního římsko-sabinského dialektu. V antickém Římě se užíval pro označení pozdravu u příležitosti tzv. saturnálií, tj. oslav boha Saturna, které se odehrávaly ve druhé půli prosince a předcházely dnům Natalis Solis Invicti („narození nepřemožitelného slunce“). Později *strenna* znamenalo prosté vánoční blahopřání. (Pozn. překl.)

[2] Srov. MB III, s. 616–617.

osobní poselství. První, obecné poselství, sestávalo z několika rad a poznámek k životu v domě, jak postupovat, *aby se všem následující rok dobře dařilo*. Taková hesla předával Don Bosco skoro každoročně.

Poslední Strennu svým chlapcům odevzdal Don Bosco za zcela zvláštních okolností, jak nám o tom referují *Životopisné paměti*, kde je celé její znění.[3] Don Bosco cítil, že nastávají jeho poslední dny. Zavolal si dona Ruu a Mons. Cagliera a z posledních sil, které mu zbývaly, jim dal několik rad pro ně osobně a pro všechny salesiány. Požehnal salesiánským domům v Latinské Americe a mnoha spolubratřím, kteří pracovali na jihoamerickém kontinentu, všem italským spolupracovníkům a jejich rodinám, a nakonec poprosil, aby mu slíbili, že *se budou milovat jako bratři… a že budou ustavičně doporučovat svaté přijímání a úctu k Panně Marii Pomocnici.*

Don Rua pak tyto chvíle popsal ve svém třetím okružním listě a několika slovy shrnul přání Dona Boska. Doplnil k tomu, že *by to mohlo sloužit jako Strenna k novému roku a že by ji mohl poslat do všech salesiánských komunit. Don Rua si přál, aby to bylo heslo na celý život, a dal schválení k tomu, aby se z těch slov stala opravdu novoroční Strenna*.

2. STRENNA – VÝRAZ SJEDNOCUJÍCÍ CELOU SALESIÁNSKOU RODINU

Naše Salesiánská rodina se vyznačuje tím, že je především *rodinou charismatickou*,[4] v níž na prvním místě stojí společenství s Bohem (*Dio-Comunione*)[5] – jádro *salesiánské mystiky*. Je tomu tak proto, že se stále vracíme k počátku „charismatu“, které nám bylo předáno Donem Boskem, abychom „je žili, prohlubovali a ustavičně rozvíjeli ve spojení s Kristovým Tělem“.[6]

---

[3] Srov. MB XVIII, s. 502–503.
[4] Tamtéž.
[5] Slovo *comunione* má v italštině širší významové pole než v češtině: „společenství“ a „svaté přijímání“ (eucharistie). (Pozn. překl.)
[6] Srov. *Charta totožnosti Salesiánské rodiny*, čl. 5.

V tomto společenství rozpoznáváme *různost* a zároveň *jednotu*, která pramení z křestního zasvěcení, ze sjednocení s duchem Dona Boska a ze sdílení salesiánského poslání ve službě mladým, zvláště nejchudším.[7]

Právě proto v každé Strenně podtrhujeme tento rozměr *společenství* (comunione), které má v naší Rodině přednostní postavení. Je možné, že Strenna bude dobrou pomůckou pro přípravu pastoračních projektů pro různé skupiny věřících, ale jejím smyslem je něco jiného. Nikoli programování pastoračního roku, ale *tvořivé poselství jednoty a společenství pro celou naši Salesiánskou rodinu, která by měla vykročit společným směrem*. Teprve pak by si ji každá „větev“ měla přizpůsobit ve svém životě.

Zde je tedy, drazí bratři a drahé sestry ze Salesiánské rodiny, můj návrh Strenny na tento rok 2015, jak mi ho vnuká Pán:

JAKO DON BOSCO S MLADÝMI PRO MLADÉ

3. JAKO DON BOSCO – S jeho srdcem plným lásky a s jeho schopností výchovné akce *jsme zapojeni do Božího příběhu*

„Jako Don Bosco“ dnes především znamená znovu se s ním setkat a objevit v celé plnosti ducha Dona Boska, který dnes stejně jako včera má tutéž charismatickou sílu a aktuálnost.

Ze všeho, o čem by bylo možné v této souvislosti přemýšlet, bych chtěl vyzvednout následující:

– *pastorační láska* (nebo srdce Dobrého pastýře) je motor, který poháněl existenci a činnost Dona Boska;

– Don Bosco měl schopnost *vykládat „dnešek“, aby připravoval „zítřek“.*

3.1 Don Bosco se srdcem Dobrého pastýře

Srdce Pána Ježíše, Dobrého pastýře, je charakteristickým prvkem veškeré naší pastorační činnosti a představuje pro nás zásadní element naší spirituality. Zároveň ho však nacházíme ztělesněné přímo v Donu Boskovi, a to

[7] Mutuae Relationes, 11.

salesiánským způsobem (konkrétně v duchu Valdoka nebo Mornese, a ve všem, čím se vyznačují všechny skupiny Salesiánské rodiny). Víme však, že místem propojení naší Rodiny je *na prvním místě* a *pro všechny* charisma Dona Boska, podnícené Duchem svatým pro dobro celé církve. To je nazýváno *salesiánským charismatem*, které objímá a přijímá všechny.

V Donu Boskovi se stal šťastným výrazem a programem jeho života výrok „Stačí, že jste mladí, abych vás měl moc rád". To bylo slovo, a ještě předtím výchovný závazek *par exellence*.[8] Dobře víme, že pro své chlapce a mladé lidi Don Bosco „prokázal nezměrné úsilí slovy, spisy, organizačními a zakladatelskými aktivitami, výchovnými podniky, na cestách, při setkáních s osobnostmi civilního a náboženského života, i se samým papežem; zvláště pro ně, chudé chlapce, se ustavičně namáhal, obracel se k nim, aby jim ve své otcovské lásce ukazoval na znamení lásky nejvyšší".[9]

Tato přednostní láska k mladým lidem, ke každému, kdo je mladý, ho vedla k všemožnému úsilí, aby překonal „každou přehradu", stereotyp, a aby pronikl k jejich srdci. Jak pod přísahou řekl Francesco Dalmazzo při kanonizačním procesu Dona Boska: „Jednoho dne jsem byl svědkem toho, že nás Don Bosco nechal s donem Ruou stát uprostřed hovoru na ulici, když jsme ho doprovázeli, aby pomohl jednomu mladému zedníkovi s přetíženým vozíkem, s nímž si už nevěděl rady, a jak mu v slzách ukázal, kudy se vydat na jednu z hlavních turínských ulic."[10]

Tato výhradní láska pro mladé vedla Dona Boska k tomu, že celou svou existenci nasadil do úsilí o jejich dobro, růst, rozvoj a lidské zrání, o jejich věčnou spásu. Horizontem života naše otce bylo „být pro ně vším", až do posledního okamžiku. Dobře to vyjadřuje jedna z našich sester, která studuje biografii Dona Boska a píše: „Láska ke všem těm mladým lidem se vyjadřovala konkrétními a vhodnými skutky. Zajímal se komplexně o jejich život, poznával jejich největší potřeby a intuitivně pochopil i to, co bylo skryté. Tvrdit, že celé

---

[8] Srov. Jan Pavel II., *Iuvenum patris*, odst. 4.
[9] Tamtéž.
[10] Proces svatořečení, veřejná kopie, listy 870–972, cit. in BOSCO Teresio, *Don Bosco visto da vicino*, Elledici 1997, s. 108.

jeho srdce bylo darováno mladým lidem, znamená říci, že celá jeho osoba, inteligence, srdce, vůle, fyzická síla, veškeré jeho bytí se orientovalo na jejich dobro, jejich integrální rozvoj a věčnou spásu. Být člověkem srdce, znamenalo tedy pro Dona Boska zcela se zasvětit mládeži a dát jim všechnu svou energii, až do posledního okamžiku života.“[11]

Tento zápal a stejné motivy ho vedly k tomu, že ruku v ruce se spoluzakladatelkou Marií Dominikou Mazzarelovou dal dohromady skupinu mladých žen, které se k ní připojily ve farním prostředí a věnovaly se křesťanské formaci dívek.

Stejným způsobem ho srdce plné pastorační lásky vedlo k tomu, aby zapojil další spolupracovníky, muže i ženy, „zasvěcené salesiánskými přísliby, tedy ‚spolupracovníky‘ spojené k tomu, aby s ním sdíleli pedagogické a apoštolátní ideály“.[12] K tomu se pojí také jeho aktivita směrem k propagaci zvláštní úcty k Marii Pomocnici křesťanů a Matce církve a jeho stálá péče o bývalé žáky.

V jádru veškeré jeho činnosti a vize byla jako hnací motor jeho osobní energie a „fakt, že svou osobní svatost uskuteční prostřednictvím výchovného působení, které prožíval s apoštolským zápalem a srdcem“,[13] tedy *pastorační láska*. Tato pastorační láska znamenala pro Dona Boska (jelikož vnímal svůj život jako *podíl na příběhu Božího království*), že na první místo postavil Boha, Bůh byl důvodem jeho existence, jeho konání, jeho kněžského služby, až k okamžiku, kdy se mu zasvětil se vším všudy. A tento *podíl na příběhu Božího království* znamenal také milovat mladého člověka, každého mladého člověka, ať byl v jakémkoli postavení a situaci, aby ho přivedl k plnosti lidského bytí, která se projevila v Ježíši Kristu a která se vyjadřuje v možnosti žít jako poctivý občan a jako Boží dítě.

Takový by měl být klíč našeho bytí, života a křesťanského charismatu. Pokud skutečně ucítíme ve svém *ledví*, v nejhlubší hlubině svého bytí, tento oheň, tento výchovný zápal, které vedly Dona Boska, aby se přiblížil mládeži

---

[11] P. RUFFINATO, *Educhiamo con il cuore di Don Bosco*, in „Note di Pastorale Giovanile“, n. 6/2007, s. 9.
[12] Tamtéž, 10.
[13] Tamtéž, 5.

s důvěrou, že v každém je vždy zárodek dobra a království, nemusíme se bát vydat ze sebe to nejlepší a přiblížit tak mladé lidi Pánu Ježíši. Tak bezpochyby budeme následovat to nejlepší z našeho charismatu.

3.2 V příběhu Boha a lidí

S mnoha dalšími sdílím přesvědčení, že Don Bosco měl zvláštní schopnost vnímat znamení svého času. Dovedl si osvojit mnohé hodnoty, které mu jeho doba nabízela v oblasti spirituality, sociálního prostředí, výchovy… a byl s to vtisknout tomu všemu svou stopu, která ho odlišovala od jiných velikánů jeho doby.

Zákonitosti své doby prožíval, jako by už šlo o dobu budoucí… Čas, který žil Don Bosco, vnímal očima „Božího historika“, tedy očima toho, kdo se umí dívat na dějiny, aby v nich vytušil znamení Boží přítomnosti. A to na soudobé dějiny, nikoli minulé! Očima otevřenýma, které umí v Božích událostech rozeznat odpovědi na potřeby mladých.

Kvůli tomuto svému způsobu vnímání života jsme i my dnes vyzýváni k tomu, aby nás Don Bosco naučil interpretovat znamení času, abychom pomáhali mladým lidem.

Totéž přesvědčení vyjádřila svého času Mimořádná generální kapitula: „Don Bosco měl zvláště vyvinutý smysl pro potřeby doby. Jeho první spolupracovníci byli formováni v tomto duchu… A moderní společnost se svou přílišnou rychlostí změn vyžaduje *nový typ osoby*, která dokáže překonat strach, způsobený těmito změnami, a pokračovat v hledání, aniž by se spokojila se stávajícím řešením… dokáže rozlišit trvalé od proměnného, aniž by propadla extremismu“.[14] V tom je skryto také přesvědčení o nutnosti aktualizovat salesiánské charisma. Je před námi cesta hledání toho, co pro nás znamená srdce pastýře Dona Boska, s jeho ochotou ke změně, přizpůsobení poměrům, adekvátnímu výkladu toho, co je „zde a nyní“.

[14] Mimořádná GK, s. 665.

4. S MLADÝMI PRO MLADÉ, zvláště nejchudší

4.1. S mladými – být s nimi a v jejich středu

Říkáme-li **S MLADÝMI**, bratry a sestrami z naší Salesiánské rodiny, předpokládáme, že *se neseni salesiánským charismatem spolu s nimi staneme tělem a krví (Vtělením)*. **BÝT S MLADÝMI** znamená být mezi nimi, setkávat se s nimi v jejich každodenním životě, znát jejich svět, milovat jejich způsob řeči a jednání, animovat je v tom, aby se stali protagonisty vlastního života, probouzet jejich smysl pro Boží přítomnost, povzbuzovat je k tomu, aby žili vysoké ideály.

Svět mladých je světem otevřených možností. Abychom se mohli stát kvasem tohoto světa, musíme *znát a umět pozitivně a kriticky hodnotit, co mají mladí lidé rádi a čeho si váží*. Naše poslání k mladým se dotýká naší profetické schopnosti rozeznat znamení času, jak jsme to výše konstatovali o Donu Boskovi; znamená to, že musíme pochopit, co nám říká a co od nás žádá Bůh skrze tyto mladé lidi, s nimiž se setkáváme.

Tato výzva stojí a padá s naší schopností naslouchat a mít odvahu k „horizontálnímu“ dialogu, bez příliš „zákopových“ pozic, aniž bychom chtěli mít vždycky pravdu. Osvojme si postoj těch, kdo se „učí“ a poučíme se od nich a od obrazu církve, který pro ně představujeme. Mladí lidé nám svým slovem, přítomností, „indiferentností“, svými odpověďmi a často i svým nezájmem cosi sdělují. V nich a jejich prostřednictvím k nám promlouvá Duch. Ze setkání s nimi nikdy neodcházíme nedotčeni, ale navzájem obohaceni a inspirováni.

4.2 S mladými – mladí lidé a naše pastorační láska

S MLADÝMI, protože to, co plní naše srdce od okamžiku povolání Ježíšem Kristem, je zvláštní pastorační láska k chlapcům a dívkám, klukům, mladým lidem; láska, která se v nás stejně jako v Donu Boskovi proměňuje ve „vášeň“, jež touží po jejich dobru. Tímto směrem upínáme všechnu svou energii, snažení a síly, které máme.

Naše komunity, ať už jsme členy kterékoli skupiny naší Rodiny (*komunity řeholní, modlitební, založené na svědectví…*), musí usilovat o „zviditelnění“ mezi mladými v prostředí, v němž se pohybují. Tato viditelnost vyžaduje rozlišování, odhodlání a odříkání. Především však znamená nezištnost ve službě, bratrské radostné a konkrétní vztahy, komunitní program modlitby, setkávání a službu. Víc než kdykoli jindy je potřebná také „otevřenost našeho domu“, pluralita animačních iniciativ a nabídka, která odpovídá problémům, které mladí dané oblasti řeší. Jsou si mladí lidé vědomi hodnoty, která se skrývá u „salesiánského krbu“ (focolare salesiano), v možnosti účasti ve skupině přátelských osob? Signifikantnost znamená, že naše komunity budou žít ve zdravém napětí, které se promění v ustavičné hledání, rozlišování a rozhodování, jež jsou ověřována, promodlena a přijata v životě plném bratrství a pastoračního zápalu.

4.3 Pro mladé – zvláště nejchudší

Při různých příležitostech jsem se zmínil, že když papež František mluví o tom, že je třeba vyjít na *periferii* a obrací se na celou církev, mluví k nám velmi živě a bezprostředně, protože po nás žádá, abychom *skutečně žili na periferii, s mladými, kteří žijí na okraji, vzdáleni všem možným příležitostem, vyloučeni, bez šance na slušný život.*

Zároveň říkám, že tato *periferie* je pro nás čímsi, co je nám vlastní jako Salesiánské rodině, protože *periferie je konstitutivním prvkem salesiánského DNA.* Čím jiným bylo Valdocco Dona Boska než periferií velkého města? A čím bylo Mornese, ne-li venkovskou periferií? Bude zapotřebí, abychom se při svém zpytování svědomí (u sebe samých i jako Salesiánská rodina) konfrontovali s touto velkou výzvou církve, která je jako taková *esenciální součástí evangelia*. Bude třeba, abychom se ptali, jak jsme na tom se svou přítomností mezi mladými a pro ně, zvláště pro ty nejchudší, potřebné a vyloučené… Nebude třeba, abychom znovu nastavovali „azimut“ a hledali svou *jitřní hvězdu*, protože ji máme v posledních, v nejchudších, v těch nejpotřebnějších. V nich spočívá jádro naší charismatické identity a s touto identitou se musíme porovnávat, pokud chceme nalézt své místo a způsob, jak odpovědět na salesiánské poslání dnes a nyní.

4.4 Pro mladé – protože mají právo na setkání *se vzory víry a dospělosti*

Stále znovu se ukazuje, že naše služba mládeži je také do velké míry službou *vzorů víry a dospělosti*. Mladí lidé touží po tom, aby se setkali s křesťany, kteří je osloví, ale budou zároveň „normálními lidmi“, které budou moci nejen obdivovat, ale také následovat. Naši mladí, kteří jsou svým životem stále „na cestě“, mají potřebu zrcadlit se v druhých, vyznat se v sobě a učit se žít vlastní víru, být „kontaminováni“ (svědectvím života), spíš než indoktrinováni.

Právě proto nemůže být naše pastorační snažení uniformní a lineární aktivitou, jelikož situace adolescentů a mladých jsou tak rozličné. Zvláště my coby vychovatelé a vychovatelky budeme muset mít hlubší ponor a budeme muset být ochotni „ztratit vlastní život“, abychom ho darovali Božímu království, přijmout chudobu, střídmost, skromnost jako svobodnou pastorační osobní a komunitní volbu, klást na první místo vždycky osoby, setkání s nimi a službu.

4.5 Pro mladé – pro něž *osobní setkání* bude příležitostí k doprovázení

Pracovat pro mladé a s mladými bylo a je nikoli jen privilegiem, jelikož jsme stále v kontaktu s vitálními lidmi s jejich velkým potenciálem, sny a dynamismem, ale především je to příležitost k tomu, abychom se s nimi *vraceli k Ježíši a znovu objevili příběh jeho života a poselství*, aniž bychom se zřekli jeho radikality, aniž bychom retušovali často nepříjemný střet se svou hierarchií hodnot a stylem života. Jsme přesvědčeni, že evangelium, dnes stejně jako včera, je nositelem poselství, jež stojí vždy znovu za to následovat jako radostnou zvěst ve světě mladých.

V následování a přijetí evangelia spočívá výzva, jak aktivně kultivovat *osobní setkávání*, duchovní doprovázení, při němž každý salesiánský vychovatel může nabídnout cestu a doporučit směr. V příkladu Dona Boska vidíme velký vzor vychovatele otevřeného všemu novému, aktivního a inovativního, který zkouší, riskuje a osobně ukazuje mladým cestu. Nejlepší je osobní přiblížení ve spontánním setkání, zájem o „jejich věci“, aniž bychom se do jejich světa

jakkoli vlamovali. Doprovázení by mělo být neseno pozitivním a laskavým obrazem o druhém a mělo by být artikulováno ve „facilitaci“, v „pozitivním hodnocení“ a v „umění nabízet orientaci“. Mluvíme-li o schopnosti nabídnout „orientační mapu výchovy mladých k víře“, nejde o něco vnějšího vůči tomu, co žijí mladí lidé, nýbrž o pomocnou ruku při orientaci od vnějšku k niternosti, při rozvíjení jejich potenciálu a schopností, které se skrývají uvnitř. Běží o doprovázení na jejich cestě životem, o pomoc odhalit vlastní identitu a životní program.

4.6 Pro mladé – protože mladí, zvláště nejchudší, jsou pro nás darem

Hlavní představený don Juan E. Vecchi napsal, že *mladí jsou pro nás darem*.[15] Jedno je jisté: pokud jsme s nimi a uprostřed nich, *jsou to oni a ony, kdo nás obohacují, evangelizují nás, pomáhají nám, abychom opravdu prožívali evangelium v tom, co je pro salesiány nejtypičtější.* Dovolím si dokonce říci, že ***jsou to mladí muži a mladé ženy, zvláště nejchudší a nejpotřebnější, kdo nás spasí***, jelikož nám pomohou, abychom vykročili ze své rutiny, laxnosti a obav, z úzkosti o své jistoty, která svírá naše srdce, která nás zaslepuje a nedovolí nám, abychom se otevřeli tomu, co nám chce říci Duch.

Kvůli nim a pro ně nesmíme zavírat oči před naléhavými skutečnostmi světa mladých lidí, které tlučou na dveře. Spolupracujme tam, kde se nacházíme, přijímejme mladé lidi mezi sebe, naslouchejme *volání jejich duše*: duše mladých, kteří jsou osamocení, ohrožení násilím, rodinnými konflikty, emočními zraněními, dezorientovaní, rozbolavělí a nemilovaní. Radostná zvěst nás podněcuje, abychom bez podmínek naslouchali jejich potřebám, tužbám, obavám a snům. Také nás vede k tomu, abychom je povzbuzovali v hledání možností, které se v jejich očích staly prázdnými sliby; proměňovali jejich sny v akci, ve spolupráci a v úsilí o lepší společnost. Je třeba přijmout „Boží objetí“ jako dar, znepokojovat se a plakat s Ním, a také se s Ním smát.

[15] ACG 359, s. 24.

5. DVOUSTÉ VÝROČÍ DONA BOSKA

5.1 První století

Slavíme dvousté výročí narození Dona Boska, ale je jasné, že předtím už bylo stoleté výročí, o němž bych rád napsal pár řádek.[16]

V roce 1915 se dovršilo nikoli jedno, ale dvě stoletá výročí, obě velmi „salesiánská“: narození Dona Boska a vyhlášení 24. května jako dne Panny Marie Pomocnice, což se stalo prostřednictvím dekretu papeže Pia VII. na poděkování Panně Marii za vysvobození z moci nepřátel – a 24. květen byl právě dnem šťastného návratu tohoto papeže do Říma (1814).

Nápad slavit první stoleté výročí narození Dona Boska se zrodil velmi brzy. Don Paolo Albera chtěl dát slavnosti dvojí rozměr: podpořit úctu k Marii Pomocnici a rozšířit povědomí o osobnosti a díle Dona Boska, a tím urychlit proces blahořečení.

V roce 1914 byla už příprava oslavy prvního stoletého výročí v hodně pokročilém stadiu. V tisku vyšla řada článků, které seznamovaly širokou veřejnost s hlavními cíli oslav a s vynikajícími osobnostmi, které se na ní budou podílet; Svatý stolec schválil změnu data, kdy se měla konat generální kapitula, a udělil dispens pro členy hlavní rady vzhledem k jejich jiným než salesiánským aktivitám; kardinál Gasparri, tzv. kardinál protektor Salesiánské kongregace, napsal jménem papeže slavnostní list.

Dějinná situace ale slavnostem nepřála. V letech 1914 a 1915 došlo k řadě tragických událostí: velká část Sicílie byla stižena silným zemětřesením s mimořádnými materiálními následky, životy salesiánů a salesiánek zůstaly naštěstí nedotčeny; při požáru byl zcela zničen chilský dům Valdivia; zemřel papež Pius X., velký přítel salesiánů. Další zemětřesení přišlo v roce 1915 a poničilo velké oblasti v Abruzzu – zahynuly při něm tři salesiánky a dva salesiáni byli nalezeni živí mezi troskami domů.

---

[16] Informace jsem se snažil co nejvíc zestručnit. Pomohl mi v tom don Jesús Graciliano García, který pro španělskou verzi Bollettina Salesiana připravil dvanáct článků o historii prvního salesiánského století. (Pozn. autor.)

Nejtragičtější ovšem bylo vypuknutí první světové války, která rozdělila svět na bojující strany a zanechala po sobě miliony mrtvých. Itálie, která byla zprvu neutrální, vstoupila do války 2. května 1915, zrovna v době, kdy se mělo začít s oslavami stého výročí slavnosti Panny Marie Pomocnice.

Válečný konflikt těžce poškodil salesiánská díla v mnoha zemích. Kolem dvou tisíc salesiánů bylo povoláno do zbraně na jedné nebo druhé straně konfliktu. Válka znemožnila nebo velmi znesnadnila kontakt mezi salesiánskými domy. Také pomoc salesiánů spolupracovníků se omezila na minimum. Don Albera stále vyzýval k modlitbě, dbal o dodržování čtyřiadvacátého dne v měsíci, který je věnován modlitbě k Panně Marii Pomocnici. Bylo jasné, že za této situace se program velkolepých oslav omezí, nebo se přesune na lepší časy. Bylo rozhodnuto zrušit veřejné oslavy a zredukovat program, který se měl stát více náboženským a prosebným; hlavní intencí byla modlitba za mír a za pokoj mezi národy. Mír však dal na sebe čekat a na mnoha místech se neslavilo vůbec.

I když pouze den před slavností Panny Marie, 23. května 1915, vyhlásila Itálie Rakousku válku a tak vstoupila do války na straně Dohody, 24. květen se slavil v turínské bazilice pontifikální mší s turínským kardinálem.

Slavilo se také ve Valsalice a v Castelnuovu. Na závěr stoletého výročí vyzval hlavní představený všechny přátele Dona Boska k dvojí pouti: 15. srpna k hrobu Dona Boska a 16. srpna k pouti do Becchi, kde se Don Bosco narodil, a do Castelnuova, kde byl pokřtěn. Ve Valsalice se sešlo tolik lidí, že se ve vstupu do chrámu poblíž hrobu musel zřídit zvláštní oltář. Na dvoře a v postranních uličkách se sešly tisíce lidí. Před svátostným požehnáním se zpívaly písně a přednášely modlitby, před tumbou Dona Boska žehnal monstrancí s Nejsvětější svátostí don Albera. Každý účastník dostal jako dárek obrázek Dona Boska s několika jeho výroky.

Druhý den, 16. srpna, se kolem rodného domu Dona Boska shromáždily nejrůznější skupiny mladých i starších, kleriků i laiků, kteří přišli z Turína a okolí. Očekával je don Albera a členové salesiánské generální rady. Don Albera celebroval mši svatou a pak položil základní kámen nového kostela, který měl být zasvěcen Panně Marii Pomocnici jako upomínka na dvousté

výročí. Nejdřív byl odhalen základní kámen, pak bylo občerstvení pro lid a na závěr byl don Albera prohlášen čestným občanem.

V Latinské Americe se slavila nerušeně obě výročí, jak Panny Marie, tak Dona Boska. Ve všech zemích, kde se uchytila salesiánská díla, se konaly oslavy ke cti Dona Boska a Panny Marie Pomocnice. Na mnoha místech byly ulice a náměstí pojmenovány po Donu Boskovi na trvalou památku této události. V tomto ohledu vynikly především Argentina a Brazílie.

5.2 Oslava dvoustého výročí

Tolik o historii oslav prvního stoletého výročí. Dnes se toho u příležitosti dvoustého výročí děje také hodně, často bez fanfár, a to po celém světě. Chtěl bych podtrhnout, jak jsem už jednou napsal, 16. srpen, který byl na počátku dvoustého výročí, a jeho smysl.

Dnes tím, že slavíme dvousté výročí historického narození Dona Boska, chceme poděkovat Bohu za to, že na návrší v Becchi zasáhl konkrétním způsobem do dějin. Už několikrát jsem psal a říkal, že salesiánské charisma je darem Božím, skrze Dona Boska, kterého poslal církvi a světu. Formoval se ve své době, od dětství v péči matky Markéty i v čase, kdy byl přítelem řady dobrých učitelů života a především v každodenním kontaktu s mladými lidmi.

Dvousté výročí narození svatého Jana Boska je jubilejním „milostiplným rokem“, který chceme prožít v Salesiánské rodině s velkou vděčností Pánu, s pokorou, ale zároveň radostí, jelikož sám Pán je ten, který požehnal tomuto krásnému apoštolskému hnutí, které založil Don Bosco pod vedením Marie Pomocnice. Je to jubilejní rok pro více než třicet skupin, které dnes tvoří tuto velkou Rodinu a pro mnohé další, kteří jsou inspirováni Donem Boskem, jeho charismatem, jeho posláním a spiritualitou. Mnozí z nich také doufají, že budou přijati do této Rodiny.

Je to jubilejní rok pro celé salesiánské hnutí osob, které se různými způsoby vztahují k Donu Boskovi ve svých iniciativách, aktivitách, službě, a které sdílejí spiritualitu a pracují pro dobro mládeže, zvláště nejchudší.

Toto jubileum se chce stát pro všechny a pro celý salesiánský svět vzácnou příležitostí, abychom na minulost pohlíželi s vděčností, na přítomnost s důvěrou a na budoucnost s nadějí, že evangelizační poslání naší Salesiánské rodiny bude znovu naplněno silou a novostí evangelia, které budeme hlásat s odvahou a prorocky, že se necháme vést Duchem, který nás stále znovu přibližuje Boží svěžesti. Jubileum je příležitostí skutečné duchovní a pastorační obnovy v naší Salesiánské rodině, příležitostí k oživení charismatu a k aktualizaci Dona Boska jako toho, který se vždy vydával za mladými lidmi *na fyzické i lidské periferie* společnosti. Jubileum a následný čas by měl být pro nás dobou, kdy znovu s pokorou pochopíme, v čem je jádro našeho charismatu.

Toto jubileum by mělo být a už být začíná rokem, kdy si připomínáme řadu žen a mužů, kteří tomuto ideálu zasvětili heroickým způsobem život, často za nepředstavitelně složitých podmínek a na nejodlehlejších místech světa. Tito lidé jsou pro nás velkým pokladem, který může ocenit jen Bůh.

S tímto přesvědčením se znovu zadívejme na Dona Boska, abychom nejen pochopili aktuálnost jeho postavy, ale abychom obnovili **nedispenzovatelný závazek** následování toho, který z návrší v Becchi dospěl až na valdocké předměstí a na venkovskou periferii v Mornese, aby přitáhl další a další následovníky a spolu s nimi usiloval o dobro pro mládež a zároveň *o svou spásu na tomto i na onom světě*.

6. MARKÉTA, MATKA A VYCHOVATELKA DONA BOSKA

Tento komentář ke Strenně jubilejního roku bych chtěl zakončit odkazem na matku a vychovatelku Dona Boska. Nemluvit o jeho matce by znamenalo nemluvit o mnoha přirozených darech, které rozpoznáváme u Dona Boska a které sice pocházejí vždy od Boha, ale zvláštním způsobem byly prostředkovány jeho matkou.[17]

V květnu roku 1887 Don Bosco odcestoval do Říma. Bylo to naposled a účelem návštěvy bylo slavnostní svěcení chrámu Sacro Cuore, pomníku jeho

[17] S touto krátkou reflexí mi pomohl don Pier Luigi Cameroni SDB, odpovědný za kanonizační procesy v Salesiánské rodině. Velice mu za to děkuji. (Pozn. autor.)

nezměrné lásky k papeži. Ocitl se tehdy už na konci svého dlouhého namáhavého života, k němuž velkou měrou přispěla také tato stavba. V neděli 8. května se konalo oficiální přivítání Dona Boska za účasti mnoha italských i zahraničních církevních a civilních osobností. Bylo proneseno mnoho projevů. Někdo se zeptal, který jazyk je Donu Boskovi nejsympatičtější. S úsměvem odvětil: „Jazyk, který mám nejraději, je ten, kterému mě naučila moje maminka, protože jsem se v něm snadno učil vyjadřovat myšlenky a nikdy ho tak snadno jako ostatní jazyky nezapomenu.“[18]

Don Bosco si byl vědom, že velké životní hodnoty si osvojil ve své rodině: prostou selskou moudrost, zdravou chytrost, smysl pro práci a podstatu prostých věcí, chuť k práci, optimismus ve zkouškách, odolnost v těžkých chvílích, schopnost oklepat se po výprasku, stálou radost, ducha solidarity, živou víru, smysl pro pravdu a vřelé city, pohostinnost; všechny tyto vlastnosti nacházel doma a osvojil si je na celý život. Tato zkušenost mu byla natolik vlastní, že když pomýšlel na založení výchovné instituce pro své chlapce, nechtěl jí dát jiný název než „domov“, kde měl vládnout „rodinný duch“. Aby tomuto domovu dodal správnou atmosféru, požádal tehdy už starou a unavenou matku Markétu, aby zanechala klid svého domku na návrší a sestoupila dolů do města a věnovala se chlapcům, které shromáždil z ulice a s nimiž si hodně „užila“. A ona šla a pomáhala Donu Boskovi a dělala mámu těm, kteří neměli ani rodinu, ani neznali vřelé city.

Přítomnost matky Markéty na Valdoku během posledního desetiletí jejího života velmi ovlivnila „rodinného ducha“, který všichni považujeme za jádro salesiánského charismatu. Nebyla to prostě jen nějaká dekáda oratoře, ale právě ta první, v níž byly položeny základy klimatu, jež se do historie zapsalo jako „valdocké ovzduší“. Don Bosco pozval maminku, protože ho k tomu dohnaly životní okolnosti. Ve skutečnosti v Božím plánu měla tato přítomnost překlenout limity praktické výpomoci a měla se vepsat do kroniky jako prozřetelnostní spolupráce na rodícím se charismatu. Matka Markéta si byla tohoto svého „nového povolání“ vědoma a přijala je s pokorou a moudrostí.

[18] MB XVIII, s. 324–325.

Tak lze vysvětlit její odvahu v nejtěžších chvílích – vzpomeňme jen na epidemii cholery nebo na její gesta a slova, v nichž je cosi prorockého, když vysvětluje, jak užívat oltářní ubrusy k výrobě obvazů pro nemocné. A připomeňme si slůvka na dobrou noc, která jsou vepsána do salesiánské tradice a na něž Don Bosco kladl takový důraz. Jedno z prvních slůvek pronesla matka Markéta a obrátila se jím na prvního chlapce, který měl u nich bydlet.[19] Don Bosco pak v této tradici pokračoval, ale nikoli už v kostele, ale na dvoře nebo na chodbách, nebo v podloubí, a to vždy otcovským způsobem a v rodinném duchu. Vnitřní založení matky bylo podobné u jejího syna, i když se pak stal skvělým vychovatelem – vždycky se však od ní měl co učit. Jak později pravil don Lemoyne: „V ní byla ztělesněna oratoř."

Tento vztah mezi matkou a synem dozraje až k naprostému souznění v synově výchovném poslání: „Drahý synu, ty víš, co mě to stálo, než jsem opustila svůj dům, tvého bratra a všechny přátele; pokud se ti ale zdá, že si to přeje Pán, jsem připravena tě následovat." Opustila milovaný dům v Becchi a vydala se za ním mezi chudé a opuštěné chlapce do Turína. Tam se v posledních deseti letech svého života věnovala bez výhrad poslání Dona Boska v začátcích jeho díla a působila tak jako dvojí matka: duchovní matka vůči svému synu-knězi a matka-vychovatelka vůči chlapcům v první oratoři. Měla tak podíl na výchově prvních svatých chlapců, jako byli Dominik Savio a Michael Rua. Nevzdělaná, ale plná životní moudrosti, která jí byla dána shůry, byla pomocnicí mnoha chudých kluků z ulice, kteří neměli žádnou mámu. Nakonec se díky Bohu a svým ctnostem stala z matky Markéty matka s heroickými ctnostmi, moudrá vychovatelka a vynikající rádkyně ve věcech rodícího se salesiánského charismatu. Prostá matka Markéta září mnoha diamanty svatosti, které přebývají v Božím Srdci, jež se za nás nadále přimlouvá. „Nejprostší invokací", kterou matka Markéta nadále opakuje i příkladem svého života, je, že svatost je dosažitelná i prostým lidem, že je pro všechny a že se uskutečňuje ve věrné poslušnosti zvláštnímu povolání, které Bůh svěřuje každému z nás.

[19] Don Bosco o tom vyprávěl v *Životopisných pamětech*, s. 181–182.

7. S MARIÍ, UČENLIVOU SLUŽEBNICÍ DUCHA SVATÉHO

Skončím slovy dnes už svatého papeže Jana Pavla II., která použil na konci svého již citovaného listu, v němž nás zve, abychom měli stále před očima přesvatou Matku jako učenlivou služebnici Ducha svatého. Papež nás vyzýval, abychom kontemplovali Marii, která praví: „Udělejte, co vám řekne," s odkazem na svatbu v Káně (Jan 2,5).

V krásném závěru papež píše – a obrací se přitom na tehdejší salesiány Dona Boska –, ovšem v kontextu, který přesně zapadá do situace dnešní Salesiánské rodiny: „Svěřuji vás Panně Marii a spolu s vámi svěřuji Marii celý svět mladých, aby se, přitahováni, animováni a vedeni její mocnou rukou, prostřednictvím vašeho výchovného působení, nadchli pro ideál nového člověka pro nový svět: svět Krista, Učitele a Pána."[20]

Sílu tohoto přání a těchto slov, která nám tehdy odkázal papež, nelze doprovodit ničím jiným než slovy „Amen!", „Ať se tak stane!". Počítáme s Boží milostí, přímluvou Panny Marie Pomocnice a se srdcem Dobrého pastýře všech členů Salesiánské rodiny.

Pán ať nám žehná.

V Římě, 8. prosince 2014

na slavnost Neposkvrněného Početí Panny Marie

Don Ángel Fernández Artime, SDB

hlavní představený

Přeložil P. Zdeněk Jančařík SDB.

[20] JAN PAVEL II., *Iuvenum patris*, odst. 20.

Obsah

JAKO DON BOSCO S MLADÝMI PRO MLADÉ 3

1. KRÁSNÉ DUCHOVNÍ DĚDICTVÍ..... 3

2. STRENNA – VÝRAZ SJEDNOCUJÍCÍ CELOU SALESIÁNSKOU RODINU..... 4

3. JAKO DON BOSCO – S jeho srdcem plným lásky a s jeho schopností výchovné akce *jsme zapojeni do Božího příběhu* 5

3.1 Don Bosco se srdcem Dobrého pastýře 5

3.2 V příběhu Boha a lidí 8

4. S MLADÝMI PRO MLADÉ, zvláště nejchudší..... 9

4.1. S mladými – být s nimi a v jejich středu 9

4.2 S mladými – mladí lidé a naše pastorační láska 9

4.3 Pro mladé – zvláště nejchudší..... 10

4.4 Pro mladé – protože mají právo na setkání *se vzory víry a dospělosti* 11

4.5 Pro mladé – pro něž *osobní setkání* bude příležitostí k doprovázení 11

4.6 Pro mladé – protože mladí, zvláště nejchudší, jsou pro nás darem . 12

5. DVOUSTÉ VÝROČÍ DONA BOSKA 13

5.1 První století 13

5.2 Oslava dvoustého výročí 15

6. MARKÉTA, MATKA A VYCHOVATELKA DONA BOSKA..... 16

7. S MARIÍ, UČENLIVOU SLUŽEBNICÍ DUCHA SVATÉHO 19